

Verslag van de verkennende gesprekken Waterschap Aa en Maas

Inleiding

Water Natuurlijk -als grootste fractie na de verkiezingen van 15 maart jl.- heeft alle partijen op woensdag 29 maart uitgenodigd voor een eerste openbare bespreking onder voorzitterschap van hun fractieleider -Ernest de Groot-. In deze startbijeenkomst is afgesproken om te starten met een verkenningsfase. Alle fracties hebben in deze vergadering ingestemd met mijn aanstelling als informateur. Ik heb deze opdracht met plezier aangenomen en rapporteer met dit document over het tot nu toe afgelegde traject.

Op 4 april vond een tweede openbare bespreking plaats, opnieuw met technisch voorzitter Ernest de Groot. Bij deze bespreking was ik als toehoorder uitgenodigd. Alle fracties gaven een eerste reactie op de verkiezingsuitslag. Ook gaf iedere fractie een toelichting op de door hen gewenste punten voor het op te stellen bestuurs- of coalitieakkoord. Iedere fractie werd uitgenodigd om de voor de hand liggende combinatie(s) voor de toekomstige coalitie aan te geven.

Opdracht

Water Natuurlijk gaf als opdracht mee:

- Onderzoek in bilaterale gesprekken met alle fracties hun visie op een te vormen coalitie en (vanuit hun eigen 10 puntenlijst) hun belangrijkste punten voor het zo breed mogelijk gedragen akkoord.
- Hierbij zijn “solide” en “stabiel” belangrijke kernwaarden.
- Onderzoek in dezelfde gesprekken wie namens hun fractie kandidaat is om zitting te nemen in het Dagelijks Bestuur alsmede de voorgestane tijdsbesteding.
- Formuleer een advies op basis waarvan formatiegesprekken kunnen starten.

Duiding van de verkiezingsuitslag en richtinggevende uitspraken op 4 april

Door alle fracties werd benadrukt dat de constructieve samenwerking en goede onderlinge sfeer van afgelopen jaren een gewaardeerde basis van het bestuur van waterschap Aa en Maas is. Nieuwkomers BBB en Partij voor de Dieren werden hierin nadrukkelijk welkom geheten. Met in totaal negen nieuwe zetels vertegenwoordigen ook zij veel inwoners.

Door meerdere fracties werd genoemd dat de uitkomst van de verkiezingen laat zien dat er expliciete keuzes zijn gemaakt. De helft van alle stemmen is gegaan naar 2 partijen: WN kreeg 8 zetels en BBB 7. De overige 15 zetels zijn verdeeld over 6 partijen en de fractie geborgd. Dat maakt het vormen van een coalitie tot een hele puzzel.

Alle fracties waren uitgenodigd in deze bijeenkomst onderwerpen voor het op te stellen bestuursakkoord in te brengen in de vorm van een tien-punten-plan.

Hier is uitgebreid gebruik van gemaakt. Deze inbreng diende later als belangrijke

input voor de verkennende gesprekken.

Naast al eerder genoemde opmerkingen over de bestuurscultuur viel mij op dat alle partijen die ook in de vorige periode in het algemeen bestuur zaten aangaven het vastgestelde waterbeheerplan (WBP) als basis te zien voor de nieuwe periode. Het belang van een voortvarende uitvoering ervan werd ook benadrukt. Dit WBP is tot stand gekomen met veel participatie en kan rekenen op breed draagvlak.

Voor wat betreft een te vormen coalitie noemden nagenoeg alle fracties een combinatie van WN en BBB als eerste te verkennen mogelijkheid. Gezien de verkiezingsuitslag is het voor alle partijen vanzelfsprekend dat een samenwerking van deze combinatie als eerste wordt verkend. Meerdere fracties noemden daarnaast de fractie geborgd als derde te verkennen deelnemer aan een coalitie eventueel nog aangevuld met een vierde fractie. Geen fractie sloot samenwerking met andere fracties uit.

Bijna alle fracties gaven aan een DB functionaris te kunnen en willen leveren. Enkele fracties meldden terughoudendheid op dit punt, vanwege de verkiezingsuitslag of omdat ze nieuw in dit bestuur zijn.

Alle fracties gaven aan geen "pijnpunten" te hebben, na het horen van alle bijdragen van collega-fracties.

Bilaterale gesprekken informateur-fracties

Bij al deze gesprekken waren als ondersteuners van de verkenners Erik Oomen, Wiel Peter van Bergen en Jeroen Kremers aanwezig. Hierbij mijn dank voor hun deskundigheid en betrokkenheid.

De sfeer tijdens alle gesprekken was heel open en constructief.

Aan de hand van een aantal vragen, heb ik in de gesprekken gezocht naar de overeenkomsten en verschillen tussen partijen op een aantal thema's.

Samenvattend:

- In alle gesprekken werd opnieuw waardering uitgesproken voor de goede onderlinge verstandhouding, constructieve samenwerking, het respect naar elkaar en de gerichtheid op het vinden van oplossingen bij verschil van inzicht.
- Over de kerntaken: veilig, voldoende en schoon is unaniem consensus.
- Alle partijen uit de vorige periode zien het WBP als de basis voor het op te stellen akkoord. PvdD sluit zich hierbij aan. BBB kan bijna het hele programma steunen, ziet enkele discussiepunten en nuanceverschillen.
- Bijna alle fracties merken op graag beter duidelijk te krijgen waar de belangrijkste beleidsuitgangspunten voor BBB liggen.
- Alle partijen geven aan goede ervaringen te hebben met een breed gedragen bestuursakkoord.
- Bijna alle fracties vragen met nadruk om een bestuursakkoord waar zoveel mogelijk partijen zich in kunnen herkennen. Enkele fracties vroegen om een bestuursakkoord met nadrukkelijk ruimte voor "vrije kwesties". Oftewel, een niet op alle onderdelen dichtgetimmerd akkoord.

- Enkele fracties vroegen nog meer aandacht voor externe communicatie en participatie.
- Over de invulling en verdeling van de portefeuilles in het DB wordt verschillend gedacht. Waar een fractie zelfs sprak over mogelijk “ceremonieel deelnemen” en anderen zeggen goede ervaring te hebben met de full-time inzet van DB leden in de afgelopen periode, is ook een deel van de fracties van mening dat part-time inzet mogelijk is. N.B. vooralsnog is wettelijk maximaal 3 fte mogelijk.
- Continuïteit in het dagelijks bestuur is een brede wens.
- Gezien de opgaven waar het waterschap voor staat is het de verwachting van alle partijen dat kosten zullen stijgen. Financiële afspraken vragen specifiek aandacht in het op te stellen akkoord.

In alle gesprekken viel de grote kennis, gedrevenheid en enthousiasme op. Leden die al langer in het waterschapsbestuur zitten hebben een enorme dossierkennis en drive om door te pakken. Men voelt de druk van de grote en urgente opgaven. In totaal 16 leden zijn nieuw in dit bestuur, waarvan negen deel uitmaken van twee geheel nieuwe fracties. Ook bij hen zie ik enorme kennis, zowel van het gebied als van de onderwerpen die spelen.

Dit brengt mij alvast tot een paar extra adviezen, aanvullend op de opdracht.

Mijn advies aan de “oude garde” is open te staan voor de nieuwe geluiden en gelijktijdig de nieuwelingen helpen wegwijs te worden in de wondere waterwereld.

Mijn advies aan de “nieuwe garde” is: ben niet bang om al je vragen te stellen, blijf je verwondering delen, bereid je voor door veel te lezen en te praten met collega’s, maak gebruik van de kennis van beleidsmedewerkers en jullie eigen griffie, en maak goed gebruik van de kennis en ervaring van collega’s die al langer meedraaien.

Eerste verslagmoment aan het algemeen bestuur

Dinsdag 11 april heb ik in een teams-overleg aan het AB verslag gedaan van de eerste ronde gesprekken. Daarbij heb ik gemeld vertegenwoordigers van de fracties WN en BBB uit te willen nodigen voor een aanvullend gesprek. Bedoeling van dit gesprek was aan de hand van enkele thema’s (waterkwaliteit, grondbeschikbaarheid en juridisch instrumentarium, peilbeheer en financiën) met elkaar eventuele verschillen te onderzoeken en vervolgens of eventuele verschillen overbrugbaar zijn. Dit gesprek heeft plaatsgevonden op 12 april. Het was een open en constructief gesprek, dat verdieping gaf in de standpunten van beide partijen. Tijdens het gesprek bleek dat verschillen die er zijn op diverse punten zeker overbrugbaar lijken. Bijvoorbeeld als het gaat om het peilbeheer en de watersysteembenadering. Op enkele andere belangrijke onderwerpen (o.a. (de financiering van) wettelijke kerntaken versus kerntaken plus aanverwante taken en de hardheid van de KRW deadline 2027) liggen de opvattingen echter verder uit elkaar. Al met al heb ik aan het einde van het gesprek geconstateerd dat de verschillen tussen WN en BBB met betrekking tot meerdere besproken thema’s op dit moment groter zijn dan de overeenkomsten.

Advies

De wens van alle partijen is om tot een stabiele coalitie te komen, een stabiel dagelijks bestuur te vormen en door te pakken op de ingeslagen route (WBP). Er worden geen partijen uitgesloten.

In deze verkenning is mij duidelijk geworden dat binnen waterschap Aa en Maas de afgelopen jaren heel hard en met veel (ook externe) partijen hard is gewerkt aan het WBP. Daarin worden de belangrijke en bijzonder grote opgaven voor de komende jaren goed geagendeerd. Dit alles kan op brede instemming rekenen in zowel het oude als het nieuwe algemeen bestuur. Dat is een mooie uitgangspositie. Er is brede vraag om continuïteit in bestuur. Daarbij wordt ook gevraagd om een dagelijks bestuur dat kan steunen op een liefst wat ruime meerderheid in het algemeen bestuur. Ook is er brede overeenstemming dat de verdere uitvoering van het geformuleerde beleid voortvarend ter hand genomen moet worden.

De verkiezingsuitslag is duidelijk. WN is de grootste partij met 8 zetels en BBB volgt met 7 zetels. De inzichten van deze twee partijen liggen, zoals hiervoor toegelicht, deels en op belangrijke thema's uiteen. Het is goed dat beide groepen kiezers door deze uitslag een aanzienlijke invloed in het algemeen bestuur en daarmee in het democratisch proces krijgen.

Omdat ik constateer dat genoemde verschillen tussen WN en BBB op dit moment groter zijn dan de overeenkomsten en hierdoor breekpunten kunnen ontstaan adviseer ik een eventuele samenwerking in een opstelling met de BBB nu niet als eerste verder af te tasten.

Mijn advies aan Water Natuurlijk is daarom om nu de formatiegesprekken in te gaan met de fracties Geborgd, VVD en PvdA en met hen te onderzoeken of op korte termijn een akkoord en de vorming van een dagelijks bestuur mogelijk is.

Gezien het onderlinge vertrouwen en de bestuurscultuur verwacht ik dat deze vier fracties gedurende het proces ook oog hebben en houden voor ingebrachte punten door de partijen die niet aan de onderhandelingstafel zijn vertegenwoordigd. Zo kunnen hun goede ideeën en voorstellen mogelijk ook een plaats krijgen in het te vormen bestuursakkoord.

De twee zittende dagelijks bestuursleden hebben veel krediet opgebouwd en worden veelvuldig genoemd als kandidaten voor het nieuw te vormen dagelijks bestuur. Mij is gebleken dat zij daartoe bereid zullen zijn, als op hen een beroep wordt gedaan.

Zowel de PvdA als de VVD willen en kunnen een dagelijks bestuurslid leveren. Eventuele portefeuilleverdeling en omvang van de aanstelling adviseer ik onderwerp van gesprek in de formatie te maken.

In de korte tijd dat ik in waterschap Aa en Maas mee mocht kijken ben ik onder de indruk geraakt van de openheid en collegialiteit. En ik herken de Brabantse gemoedelijkheid die tegelijk de veilige ruimte biedt om naar elkaar soms ook moeilijke boodschappen over te brengen. Keuzes in dit proces zijn onvermijdelijk en

nodig. Ieder politiek bestuur kent een vorm van coalitie en oppositie, zo ook in het waterschapsbestuur. Er zijn daardoor altijd partijen in een verkenningsperiode die in het advies niet de plaats krijgen waar ze op hopen.

Ik geef u nog graag twee gedachten mee. Ieder bestuurslid, dat elk heel veel inwoners vertegenwoordigt, heeft in het bestuur een gelijke invloed. Ieders stem, oppositie of coalitie, telt even zwaar. En: het dagelijks bestuur is van en voor het hele algemeen bestuur, niet alleen van de coalitie.

Na de mondelinge toelichting van vrijdag 14 april op dit rapport heeft WN mij verzocht de rol van formateur op me te nemen. Na onze plezierige kennismaking in de informatieronde doe ik dit graag.

Ik wens u allen veel succes en goede samenwerking in de formatieperiode en in de vier daarop volgende jaren.

Josan Meijers, 13 april 2023